

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИМІРНИХ
ФОРМ ДОГОВОРІВ ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Основні положення та терміни

Методичні рекомендації щодо практичного використання примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад (далі – Методичні рекомендації) підготовлено з метою визначення Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (далі – Мінрегіон) того, яким чином посадові особи органів місцевого самоврядування як потенційні суб'єкти співробітництва мають за допомогою наявних примірних форм готувати проекти договорів про співробітництво територіальних громад.

У цих Методичних рекомендаціях вживаються терміни та поняття у такому значенні:

- договір про співробітництво – договір про умови співробітництва територіальних громад, що визначає форму співробітництва, зобов'язання та відповідальність сторін - суб'єктів співробітництва, джерела та обсяги його фінансування;
- співробітництво територіальних громад – відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних засадах у визначених цим Законом формах з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень;
- спільний проект – комплекс спільних заходів, що здійснюються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших не заборонених законодавством джерел і спрямовані на соціально-економічний, культурний розвиток територій.
- Примірні форми договорів про співробітництво територіальних громад (далі – Примірні форми договорів) – затверджені наказом Мінрегіону від 27.08.2014 р. № 233 форми договорів для використання їх як зразка при підготовці проектів договорів про співробітництво територіальних громад за передбаченими законом п'ятьма формами співробітництва.

Методичні рекомендації розроблено на основі:

- чинного законодавства України (Цивільний кодекс України, Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 р. № 1508-VII, Примірні форми договорів про співробітництво територіальних громад, затверджені наказом Мінрегіону від 27.08.2014 р. № 233);

- узагальнень за результатами проведеного аналізу копій текстів 40 договорів про співробітництво територіальних громад та результатів проведеного опитування сільських, селищних, міських голів, які від імені територіальних громад уклали відповідні договори про співробітництво.

II. ВИМОГИ ДО ДОГОВОРІВ ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЇХ ПІДГОТОВКИ

1. Загальні вимоги до договорів про співробітництво територіальних громад

Назви договорів доцільно вказувати, здебільшого так, як це запропоновано в Примірних формах договорів з деякими винятками. Зокрема, це стосується назв договорів за другою, третьою та четвертою формою співробітництва. Так, замість «ДОГОВІР ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ФОРМІ РЕАЛІЗАЦІЇ СПІЛЬНИХ ПРОЕКТІВ» необхідно зазначати «ДОГОВІР ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ФОРМІ РЕАЛІЗАЦІЇ СПІЛЬНОГО ПРОЕКТУ». У назві договору за третьою та четвертою формою співробітництва необхідно в однині зазначити, що має спільно фінансуватися (утримуватися) чи спільно утворюватися – комунальне підприємство, комунальна установа чи комунальна організація.

Наявний над назвою договору напис із текстом «ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 27.08.2014 року № 233» необхідно видалити.

Не потрібно вказувати в назві договору найменування району і області, до складу яких входять відповідні населені пункти, а також найменування спільного проекту чи комунального підприємства, що буде спільно фінансуватися (утримуватися) суб'єктами співробітництва. Для цього існують інші частини договору, де таку інформацію необхідно буде вказати згідно із затвердженими Примірними формами договорів. Ігнорування цієї поради призведе до перенаповнення договору інформацією, що дублюватиме вже наявну інформацію в інших частинах договору.

У вступній частині (преамбулі) будь-якого договору, незалежно від форми співробітництва необхідно зазначити:

- місце укладення договору, тобто назву відповідного населеного пункту, та дату укладення договору, яка має складатися із числа, місяця та року;

- найменування територіальних громад – суб'єктів співробітництва із назвами населених пунктів (району і області, до складу яких входять такі населені пункти), прізвищ, імен та по-батькові голів відповідних рад із присвоєнням кожному суб'єкту співробітництва

договірного імені – Сторона-1, Сторона-2, Сторона-3 тощо.

Відповідно до частини 1 статті 3 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» суб'єктами співробітництва можуть бути виключно територіальні громади сіл, селищ, міст, яке ними здійснюється через сільські, селищні та міські ради. Перелік потенційних суб'єктів співробітництва є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає. Частиною 1 статті 9 зазначеного вище закону також встановлено, що співробітництво здійснюється відповідно до договорів про співробітництво, укладених згідно із законами сільськими, селищними, міськими головами від імені сільської, селищної, міської ради після схвалення їх проектів сільськими, селищними, міськими радами. Це означає, що кожна територіальна громада має вступати у договірні відносини з іншими громадами індивідуально. З огляду на ці обставини, неприпустимим є укладення декількома територіальними громадами сіл чи селищ договору про співробітництво через районну раду або коли однією із сторін договору виступає районна рада чи місцева державна адміністрація.

В заключній частині договору «ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ, БАНКІВСЬКІ РЕКВІЗИТИ ТА ПІДПИСИ СТОРІН» необхідно вказати:

- найменування кожної ради, її юридичну адресу, включаючи поштовий індекс, номери засобів телефонного зв'язку, а також адресу електронної пошти (за наявності);
- банківські реквізити (номер рахунку в територіальному органі Держказначейства) кожної ради;
- посаду кожного голови як підписанта договору із зазначенням його прізвища та ініціалів;
- дату підписання договору, якщо вона буде відрізнятися від тієї, що вказана після назви договору. Дата має складатися із числа, місяця та року. У випадку, якщо підписання договору про співробітництво буде здійснюватися у різні дні, то для зазначення дати підписантами від руки, варто залишити необхідні вільні поля. У разі, якщо передбачається підписання договору в один і той же день, то додатково зазначати дату в цій частині договору про співробітництво непотрібно.

Заповнюючи необхідним текстом вільні місця пунктів проекту договору, потрібно видаляти текст, що розміщено значно меншим розміром шрифту під лініями пустих рядків чи їх частин.

Аркуші договору про співробітництво територіальних громад повинні мати наскрізну нумерацію. На першому аркуші цифру «1» можна не зазначати.

2. Підготовка договорів про співробітництво територіальних громад у формі делегування виконання окремих завдань

За цією формою співробітництва для забезпечення виконання повноважень згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та підвищення ефективності використання коштів місцевих бюджетів органи місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва на підставі договору про співробітництво можуть делегувати одному із суб'єктів співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів.

Частина 2 статті 10 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» визначила перелік обов'язкових елементів текстової частини договору про співробітництво в частині делегування виконання окремих завдань. Такими елементами є:

- перелік завдань, що делегуються органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва;
- найменування органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва, якому делегуються завдання інших органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва;
- найменування органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, які делегують завдання відповідному органу місцевого самоврядування одного із суб'єктів співробітництва;
- вимоги до виконання органом місцевого самоврядування одного із суб'єктів співробітництва делегованих іншими суб'єктами співробітництва завдань;
- обсяг коштів місцевих бюджетів, що передаються місцевому бюджету органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва на виконання делегованих завдань;
- строк, на який делегуються завдання;
- форму і порядок звітування про стан виконання та фінансування делегованих завдань;
- порядок припинення договору та розв'язання спорів під час його виконання.

Певна частина перерахованих вище елементів в Примірній формі договору прописані, а деякі з них потребують додаткового внесення, для чого були залишені вільні рядки.

Так, в пункті 2.1. розділу «2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ» до зазначених законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про співробітництво територіальних громад» необхідно додатково вказати у разі наявності такого, нормативно-правовий акт, що унормовує суспільні відносини у відповідній сфері. Наприклад, якщо делегуються виконання

завдань щодо забезпечення дошкільної освіти дітей дошкільного віку, то варто також зазначити й Закон України «Про дошкільну освіту». Якщо ж делегується виконання завдань щодо інтегрованого поведження з побутовими відходами на території певних рад, то додатково потрібно вказати закони із спеціальним предметом правового регулювання, якими є закони «Про відходи» та «Про благоустрій населених пунктів». Також можна вказувати акти Президента України та/чи Кабінету Міністрів України, за умови, що такі існують і врегульовують певні види відносин, визначені законами України.

У підпункті 2.1.1. розділу «2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ» варто вказати перелік завдань, що делегуються органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва, які мають являти собою список чітко сформульованих обов'язкових доручень, виконання яких покладається на одного із суб'єктів співробітництва. Зазначаючи перелік завдань, необхідно послатися на норму закону, яка передбачає наявність у відповідного суб'єкта співробітництва повноваження, що дозволяє його делегувати. Під час підготовки проекту договору члени комісії повинні цей підпункт сформулювати таким чином, щоб його зміст:

- відображав обсяг делегованих завдань;
- однозначно тлумачився, тобто був би зрозумілим для усіх сторін майбутнього співробітництва і не потребував би в подальшому додаткового з'ясування.

Формулюючи пункт 2.2., використовуючи Примірну форму договору, треба зазначити в роках строк, на який делегуються завдання та дату (число, місяць, рік), починаючи з якої, вказаний строк буде обчислюватися.

У пункті 3.1. розділу «3. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ДЕЛЕГОВАНИХ ЗАВДАНЬ, ЇХ ФІНАНСУВАННЯ ТА ЗВІТУВАННЯ» необхідно навести перелік вимог, що пред'являються до виконання делегованих завдань. Такий перелік може містити сукупність кількісних та/чи якісних характеристик, які має враховувати той суб'єкт співробітництва, якому делегували виконувати певні завдання.

Що стосується обсягу коштів місцевого бюджету, які мають передаватися стороною, яка делегує виконання завдань стороні, що має виконувати делеговані завдання, то варто знати наступне. Обсяг коштів може визначатися:

- у вигляді абсолютної цифри без будь-якого застереження чи із застереженням, що на момент міжбюджетного трансферту буде визначено точну суму грошових коштів, яка може відрізнятись в більшу чи меншу сторону від тієї, що вказана у договорі;
- способом утворення, якщо на момент підготовки проекту договору про співробітництво обчислити навіть приблизну суму грошових коштів видається неможливим,

та що мають зробити сторони для забезпечення фінансування. Наприклад, якщо договір про співробітництво територіальних громад в частині делегування виконання завдань у сфері дошкільної освіти, то можна зазначити наступне: *обсяг коштів місцевих бюджетів Сторони-2, що передаються місцевому бюджету Сторони-1 для виконання завдань, передбачених у пункті 2.1. цього Договору визначається щорічно в межах фінансових нормативів бюджетної забезпеченості для дошкільної освіти із затвердженням нормативу щоденних відрахувань.*

Щодо забезпечення фінансування, то тут необхідно вказати конкретні дії суб'єктів співробітництва, спрямовані на виконання вимог бюджетного законодавства. Наприклад, це може бути надсилання погодженого та затвердженого на сесіях відповідних рад розрахунку міжбюджетних трансфертів в територіальний орган Держказначейства України. У цьому випадку в проекті договору про співробітництво доцільно буде зазначити, що розрахунок стає невід'ємною частиною такого договору.

Готуючи формулювання пункту 3.4. проекту договору, членам комісії з його підготовки попередньо необхідно погодити форму звіту про стан виконання делегованих завдань та про використання коштів, переданих для їх виконання. Форму звіту варто передбачити як відповідний додаток до договору про співробітництво. У пункті 3.4. також потрібно вказати порядок та період звітування, яке здебільшого може здійснюватися в письмовій формі після завершення певного строку (квартал, півріччя, рік), погодженого сторонами договору про співробітництво. Також, при необхідності можна зазначити, що звіт надсилається суб'єктам співробітництва поштовим відправленням з описом вкладення.

Зазначаючи механізм координації діяльності органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, необхідно розуміти, що координація передбачає вчинення одним із суб'єктів співробітництва під час реалізації спільного проекту дій та ухвалення необхідних управлінських рішень, які своєю сукупністю забезпечують досягнення поставлених цілей.

Пункт 3.6. передбачає зазначення ради-суб'єкта співробітництва, яка подаватиме до Мінрегіону звіт про здійснення співробітництва відповідно до вимог статті 17 Закону України «Про співробітництво територіальних громад». Зазвичай, тут вказується та рада, якій було делеговано виконання завдань.

У пункті 4.1. розділу «4. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ» необхідно зазначити дату (число, місяць, рік), з якої набирає чинності договір про співробітництво. Слід мати на увазі, що дата набуття чинності договором (пункт 4.1.) і дата, яка визначає початок дії договору (пункт 2.2.) можуть бути різними.

Прописуючи пункт 5.3. розділу «5. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ» варто пам'ятати, що відповідно до частини 3 статті 9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» кількість примірників договору про співробітництво повинна бути на один більше, ніж кількість суб'єктів співробітництва. Кожен із суб'єктів співробітництва отримує один примірник договору про припинення співробітництва. Один примірник договору про припинення співробітництва передається вказаною у договорі радою та у визначений договором строк до Мінрегіону. Те ж саме слід знати, готуючи текст пункту 7.3. розділу «7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ».

Пункт 6.2. розділу «6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ» містить загальне положення, відповідно до якого сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України. Якщо представники потенційних суб'єктів співробітництва на стадії підготовки проекту договору передбачають ризики, які можуть виступити підставами для відповідальності хоча б одного суб'єкта співробітництва, то такі підстави варто прописати наступним чином: *6.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України та у випадках, передбачених цим Договором, а саме:*

6.2.1. -----

6.2.2. -----

6.2.3. ----- ... і т.д.

Що стосується формулювання пункту 7.2. розділу «7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ», то тут необхідно зазначити не лише кількість аркушів самого договору, але і додатків до нього, а також кількість примірників договору з розрахунку: для кожної із сторін плюс один для Мінрегіону, який буде внесено до реєстру про співробітництво територіальних громад.

3. Порядок підготовки договорів про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільних проектів

За цією формою співробітництва передбачається координація діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів.

Частина 1 статті 11 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» визначила перелік обов'язкових елементів текстової частини договору про співробітництво в частині реалізації спільного проекту. Такими елементами є:

- мета спільного проекту;
- строки та умови його реалізації;

- перелік заходів органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, що передбачається здійснити у рамках реалізації спільного проекту;
- обсяги фінансування спільного проекту органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва;
- форму участі органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва у рамках реалізації спільного проекту;
- механізм координації діяльності органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва;
- порядок припинення дії договору та розв'язання спорів під час його виконання;
- відповідальність сторін.

Певна частина перерахованих вище елементів в Примірній формі договору прописані, а деякі з них потребують додаткового внесення, для чого були залишені відповідні вільні рядки.

В пункті 2.1. розділу «2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ» до зазначених законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про співробітництво територіальних громад» необхідно додатково вказати у разі наявності такого, нормативно-правовий акт, що унормовує суспільні відносини у відповідній сфері. Наприклад, якщо передбачається реалізація спільного проекту у сфері інтегрованого поводження з побутовими відходами на території певних рад, то додатково потрібно вказати закони із спеціальним предметом правового регулювання, якими є закон «Про відходи» та «Про благоустрій населених пунктів». Також можна вказувати акти Президента України та/чи Кабінету Міністрів України, за умови, що такі існують і врегульовують ті види відносин, що прямо визначені законами України, наприклад, постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил надання послуг з вивезення побутових відходів» від 10.12.2008 р. № 1070 та «Питання надання послуг по вивозу відходів» від 16.11.2011 р. № 1173.

Також у цьому пункті потрібно вказати назву спільного проекту.

Пункт 2.2. передбачає зазначення мети спільного проекту, під якою необхідно розуміти перелік чітко сформульованих ознак (властивостей) кінцевого результату, для досягнення якого організовується співробітництво.

У пункті 2.3. необхідно зазначити в роках строк, упродовж якого реалізовуватиметься спільний проект та дату (число, місяць, рік), починаючи з якої, вказаний строк буде обчислюватися.

У пункті 3.1. розділу «3. УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ, ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ ТА ЗВІТУВАННЯ» з використанням нумерації підпунктів (3.1.1., 3.1.2. і т.д.) потрібно вказати узгоджений сторонами список дій, які мають здійснити учасники співробітництва разом та/чи окремо. Список має бути сформульований таким чином, щоб його зміст однаково розумівся сторонами майбутніх договірних відносин.

Для відображення в договорі форми участі суб'єктів співробітництва у рамках реалізації спільного проекту (пункт 3.2.) необхідно вказати внесок (грошовий та/чи матеріальний) кожного суб'єкта співробітництва із зазначенням його найменування. Більш повну деталізацію заходів проекту, їх вартість та строки виконання доцільно здійснювати в окремому документі – календарному плані реалізації спільного проекту, ухвалення якого необхідно передбачити в переліку заходів (пункт 3.1.) та оформити його у вигляді додатка.

Під умовами реалізації проекту (пункт 3.3.) слід розуміти певні обставини, за наявності яких мають здійснюватися як конкретні заходи, так і проект в цілому. Наприклад, умовою реалізації спільного проекту щодо запровадження системи інтегрованого поводження із побутовими відходами на території декількох територіальних громад може бути встановлення економічно обґрунтованого тарифу на вивезення побутових відходів, придбання необхідної техніки (додаткового сміттєвоза для комунального підприємства) чи обладнання (ваг для укомплектування полігону твердих побутових відходів).

Для формулювання пункту 3.4., який передбачає обсяги фінансування з боку кожного суб'єкта співробітництва необхідно вказати суми грошових коштів, які вони планують виділити. Обсяг коштів може визначатися у вигляді абсолютної цифри без будь-якого застереження чи із застереженням, що на момент міжбюджетного трансферту буде визначено точну суму грошових коштів, яка може відрізнятись в більшу чи меншу сторону від тієї, що вказана у договорі.

Механізм координації діяльності суб'єктів співробітництва може передбачати здійснення одним із суб'єктів співробітництва дій та ухвалення управлінських рішень під час реалізації спільного проекту, які своєю сукупністю забезпечать досягнення поставленої мети. Тобто один суб'єкт співробітництва дає вказівки, решта суб'єктів їх виконують. Якщо реалізацію спільного проекту планується здійснювати упродовж декількох років, то у такому випадку координацію діяльності суб'єктів співробітництва доцільно покласти на робочу групу, створення якої та затвердження положення про її діяльність необхідно буде передбачити в проектних заходах (пункт 3.1.).

В пункті 3.6. необхідно зазначення раду, яка подаватиме до Мінрегіону звіт про здійснення співробітництва відповідно до вимог статті 17 Закону України «Про

співробітництво територіальних громад». Зазвичай, тут вказується та рада, яка здійснювала координацію діяльності суб'єктів співробітництва.

У пункті 4.1. розділу «4. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ» необхідно зазначити дату (число, місяць, рік), з якої набирає чинності договір про співробітництво. Слід мати на увазі, що дата набуття чинності договором (пункт 4.1.) і дата, яка визначає початок дії договору (пункт 2.3.) можуть бути різними.

Прописуючи пункт 5.3. розділу «5. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ» варто пам'ятати, що відповідно до частини 3 статті 9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» кількість примірників договору про співробітництво повинна бути на один більше, ніж кількість суб'єктів співробітництва. Кожен із суб'єктів співробітництва отримує один примірник договору про припинення співробітництва. Один примірник договору про припинення співробітництва передається вказаною у договорі радою та у визначений договором строк до Мінрегіону. Те ж саме слід знати, готуючи текст пункту 7.3. розділу «7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ».

Що стосується формулювання пункту 7.2. вищевказаного розділу, то тут необхідно зазначити не лише кількість аркушів самого договору, але і додатків до нього, а також кількість примірників договору з розрахунку: для кожної із сторін плюс один для Мінрегіону, який буде внесено до реєстру про співробітництво територіальних громад.

Пункт 6.2. розділу «6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ» містить загальне положення, відповідно до якого сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України. Якщо представники потенційних суб'єктів співробітництва на стадії підготовки проекту договору передбачають ризики, які можуть виступити підставами для відповідальності хоча б одного суб'єкта співробітництва, то такі підстави варто прописати наступним чином:

6.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України та у випадках, передбачених цим Договором, а саме:

6.2.1. -----

6.2.2. -----

6.2.3. ----- ... і т.д.

4. Порядок підготовки договорів про співробітництво територіальних громад у формі спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності

За цією формою співробітництва з метою забезпечення ефективного використання ресурсів територіальних громад на основі спільного застосування наявних в одного чи декількох із суб'єктів співробітництва об'єктів комунальної інфраструктури співробітництво здійснюється у формі спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності.

Частина 2 статті 12 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» визначила перелік обов'язкових елементів текстової частини договору про співробітництво у формі спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності. Такими елементами є:

- перелік підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, що передбачається спільно (усіма суб'єктами співробітництва) фінансувати (утримувати);

- обсяг фінансових ресурсів, який органи місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва планують виділити для спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, а також порядок здійснення видатків з місцевих бюджетів;

- умови щодо надання (виробництва) підприємствами, установами та організаціями комунальної форми власності, що спільно фінансуються (утримуються) суб'єктами співробітництва, послуг (продукції) для суб'єктів співробітництва;

- спосіб розподілу між суб'єктами співробітництва отриманих доходів та можливих ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, що спільно фінансуються (утримуються);

- форму і порядок подання звітності про результати діяльності підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, використання ресурсів, у тому числі фінансових;

- порядок припинення дії договору та розв'язання спорів під час його виконання.

Певна частина перерахованих вище елементів в Примірній формі договору прописані, а деякі з них потребують додаткового внесення, для чого були залишені відповідні вільні рядки.

В пункті 2.1. розділу «2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ» до зазначених законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про співробітництво територіальних громад» необхідно додатково вказати у разі наявності такого, нормативно-правовий акт, що унормовує суспільні відносини у відповідній сфері. Наприклад, якщо передбачається спільне

фінансування комунального підприємства, яке забезпечуватиме на території певних рад збір і вивезення побутових відходів, то додатково потрібно вказати закони із спеціальним предметом правового регулювання, якими є закон «Про відходи» та «Про благоустрій населених пунктів». Також можна вказувати акти Президента України та/чи Кабінету Міністрів України, за умови, що такі існують і врегульовують ті види відносин, що прямо визначені законами України. Поруч з цим, у цьому пункті потрібно вказати найменування підприємства, установи чи організації, що буде фінансуватися (утримуватися) та відповідний код ЄДРПОУ.

В пункті 3.1. розділу «3. ФІНАНСУВАННЯ (УТРИМАННЯ) ОБ'ЄКТА» необхідно вказати статтю 75 Бюджетного кодексу України, відповідно до якої територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ з урахуванням статті 93 цього Кодексу. Також у цьому пункті треба зазначити обсяг коштів місцевих бюджетів для кожного суб'єкта співробітництва, який собою являє узгоджену сторонами суму грошових коштів у національній валюті України і яку зобов'язується виділяти кожен із суб'єктів співробітництва для спільного фінансування (утримання).

Обсяг коштів може визначатися у вигляді абсолютної цифри без будь-якого застереження або із застереженням, що на момент міжбюджетного трансферту буде визначено точну суму грошових коштів, яка може відрізнятись в більшу чи меншу сторону від тієї, що вказана у договорі.

В пункті 4.1. розділу «4. НАДАННЯ (ВИРОБНИЦТВО) ОБ'ЄКТОМ ПОСЛУГ (ПРОДУКЦІЇ) ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ СПІВРОБІТНИЦТВА» необхідно зазначити умови надання (виробництва) послуг (продукції). Під умовами тут варто вважати конкретні життєві обставини, за наявності яких об'єкт комунальної власності має надавати послуги чи виробляти продукцію для самих же суб'єктів співробітництва. Іншими словами, що додатково треба ще зробити (придбати, ввести в експлуатацію тощо), щоб об'єкт, який буде спільно фінансуватися (утримуватися) почав надавати послуги чи виробляти продукцію. Чіткий перелік таких умов сторони мають узгодити ще на стадії підготовки проекту договору про співробітництво.

Розділ «5. РОЗПОДІЛ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ СПІВРОБІТНИЦТВА ОТРИМАНИХ ДОХОДІВ ТА МОЖЛИВИХ РИЗИКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ДІЯЛЬНІСТЮ ОБ'ЄКТА» передбачає необхідність визначити порядок розподілу доходів та ризиків, пов'язаних з діяльністю об'єкта. Зважаючи на те, що виділення бюджетних коштів на спільне

фінансування (утримання) об'єкта тими суб'єктами співробітництва, які не є його власниками не може вважатися класичною інвестицією та породжувати право власності (співвласності), питання про розподіл доходів не повинно мати місця. Однак, за рахунок доходів об'єкта, отриманих внаслідок спільного фінансування (утримання) може передбачатися покриття ризиків, які можуть виникнути у зв'язку з діяльністю об'єкта. З огляду на цю обставину, пункти розглядуваного розділу пропонуємо викласти таким чином:

5.1. Доходи, що будуть отримані за результатами діяльності Об'єкта, розподіляються:

5.1.1. 100 % доходів, отриманих Об'єктом за результатами надання послуги, визначеної п. ____ цього Договору, є власністю Об'єкта і використовуються ним відповідно до своїх статутних документів та чинного законодавства.

5.2. Ризики, пов'язані з діяльністю Об'єкта, розподіляються:

5.2.1. 100 % ризиків, пов'язаних із діяльністю Об'єкта по наданню послуг, визначених п. ____ цього Договору, покриваються за рахунок Об'єкта відповідно до його статутних документів та чинного законодавства.

Готуючи формулювання пункту 6.1. проекту договору у розділі «6. ЗВІТУВАННЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄКТА» членам комісії з його підготовки необхідно попередньо погодити форму звітування про результати діяльності об'єкта та використання ресурсів. Також у цьому пункті потрібно вказати й порядок та період звітування, яке здебільшого може здійснюватися в письмовій формі після завершення певного строку (квартал, півріччя, рік), погодженого сторонами договору про співробітництво.

У пункті 7.1. розділу «7. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ» необхідно зазначити дату (число, місяць, рік), з якої набирає чинності договір про співробітництво.

Пункт 8.4. розділу «8. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ» передбачає необхідність зазначення суб'єкта співробітництва, до якого перейдуть частка майна, права та обов'язки сторони, яка припинила участь у співробітництві. Це може бути наперед визначений суб'єкт співробітництва, а може бути порядок його визначення, наприклад:

8.4. У разі припинення однією із Сторін участі у співробітництві, питання про перехід прав та обов'язків, частки майна такої Сторони здійснюється за письмовою домовленістю Сторін з врахуванням умов, зазначених у підпункті 8.2. цього Договору.

Пункт 9.2. розділу «9. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ» містить загальне положення, відповідно до якого сторони несуть відповідальність

одна перед одною відповідно до чинного законодавства України. Якщо представники потенційних суб'єктів співробітництва на стадії підготовки проекту договору передбачають ризики, які можуть виступити підставами для відповідальності хоча б одного суб'єкта співробітництва, то такі підстави варто прописати наступним чином:

9.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України та у випадках, передбачених цим Договором, а саме:

9.2.1. -----

9.2.2. -----

9.2.3. ----- ... і т.д.

В пунктах 10.3. і 10.4. розділу «10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ» необхідно вказати раду, яка надішле один примірник договору про співробітництво до Мінрегіону та подаватиме до нього щорічний звіт відповідно до статті 17 Закону України «Про співробітництво територіальних громад». Питання про те, хто візьме на себе ці обов'язки, має бути вирішено членами комісії на стадії підготовки проекту договору про співробітництво.

5. Порядок підготовки договорів про співробітництво територіальних громад у формі утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій

За цією формою співробітництва передбачається можливість утворювати спільні комунальні підприємства, установи та організації і спільно їх утримувати з метою реалізації спільних інфраструктурних проектів і виконання функцій, що становлять спільний інтерес для суб'єктів співробітництва.

Частина 2 статті 13 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» визначила перелік обов'язкових елементів текстової частини договору про співробітництво в частині реалізації спільного проекту. Такими елементами є:

- сферу діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій;
- найменування та місцезнаходження спільних комунальних підприємств, установ та організацій;
- організаційно-правову форму спільних комунальних підприємств, установ та організацій;
- структуру органів і служб управління спільними комунальними підприємствами, установами та організаціями, порядок їх призначення та організації діяльності;

- обсяг коштів (майна), що інвестуються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва для фінансування (утримання) та забезпечення функціонування спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також строки їх внесення;

- етапи утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій і відповідальність сторін за результати їх діяльності;

- шляхи покриття органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва можливих збитків, дефіциту коштів та розподілу отриманих доходів спільних комунальних підприємств, установ та організацій;

- порядок припинення діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також розподілу між суб'єктами співробітництва майна таких підприємств, установ та організацій;

- порядок припинення дії договору та розв'язання спорів під час його виконання;

- умови виходу одного із суб'єктів із співробітництва.

Певна частина перерахованих вище елементів в Примірній формі договору прописані, а деякі з них потребують додаткового внесення, для чого були залишені відповідні вільні рядки.

Оскільки за цією формою співробітництва передбачається утворення нової юридичної особи, то в пункті 2.1. розділу «2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ» поряд із зазначеними законами України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про співробітництво територіальних громад» необхідно додатково вказати й Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», нова редакція якого з новою назвою набрала чинності 01.01.2016 року. Поруч з цим, можна зазначити й акти Президента України та/чи Кабінету Міністрів України, за умови, що такі існують і врегульовують ті види відносин, що прямо визначені законами України. Також у цьому пункті потрібно вказати й найменування утворюваного комунального підприємства, установи чи організації, що буде спільно утримуватися суб'єктами співробітництва.

В пункті 2.2. розділу «2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ» необхідно зазначити організаційно-правову форму Об'єкта, його місцезнаходження, сферу діяльності, етапи утворення, а також вказати суб'єкта співробітництва, який здійснюватиме повноваження щодо управління Об'єктом та нести відповідальність за результати його діяльності.

Під організаційно-правовою формою спільних комунальних підприємств, установ та організацій необхідно розуміти форму здійснення господарської (у т.ч. підприємницької)

діяльності з відповідною правовою основою, яка визначає характер відносин між засновниками (учасниками), режим майнової відповідальності по зобов'язаннях юридичної особи, порядок створення, реорганізації, ліквідації, управління, розподілу одержаних прибутків, можливі джерела фінансування діяльності тощо. Оскільки юридична особа є структурою, в середині якої виникають певні відносини, то їх характер, зміст, а також деякі умови відповідальності внутрішніх учасників цієї юридичної особи перед кредиторами визначаються саме її організаційно-правовою формою. Для її визначення слід скористатися Класифікацією організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004 (затверджена наказом Держспоживстандарту від 28.05.2004 р. № 97).

Що стосується організаційно-правової форми утворюваного спільного підприємства, його місцезнаходження та сфери діяльності, то усі вони мають бути такими, як це прописано в установчих документах (статуті).

Готуючи формулювання підпункту 2.2.4., під етапами утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій необхідно розуміти обумовлені законом чи погоджені зацікавленими суб'єктами проміжки часу, упродовж яких необхідно вчинити низку логічно послідовних та взаємно доповнюючих дій. Зокрема, до них можна віднести підготовку пакету необхідних документів для реєстрації підприємства як юридичної особи, саму реєстрацію, затвердження штату персоналу, відповідні кадрові призначення тощо. Тому тут варто перерахувати ті етапи утворення, які члени комісії з підготовки проекту договору про співробітництво узгодили між собою. На цій же стадії потенційними суб'єктами співробітництва має бути визначено відповідну раду, яка здійснюватиме повноваження щодо управління спільним підприємством та нести відповідальність за результати його діяльності.

В пункті 3.2. розділу «3. Управління об'єктом» необхідно вказати порядок призначення та звільнення керівника спільного підприємства в контексті установчих документів (статуту). Те ж саме стосується органів управління спільного підприємства (пункт 3.3.).

При підготовці тексту розділу «4. ФІНАНСУВАННЯ (УТРИМАННЯ) ОБ'ЄКТА» необхідно зважати на п.5 частини 2 статті 13 Закону України «Про співробітництво територіальних громад». У зв'язку з цим, вказуючи обсяг коштів (майна), що інвестуються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва для фінансування (утримання) та забезпечення функціонування спільних комунальних підприємств, установ та організацій, варто прописати у проекті відповідного договору домовлену сторонами суму грошових коштів у національній валюті України чи матеріальних ресурсів та їх грошовий

вираз, яку зобов'язується виділяти кожен із суб'єктів співробітництва для спільного фінансування (утримання) підприємства. Поруч з цим необхідно розписати й строки їх внесення, вказавши кінцеву дату (*наприклад, не пізніше ... , до ...*).

Зазначаючи шляхи покриття органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва можливих збитків, дефіциту коштів та розподілу отриманих доходів спільних комунальних підприємств, установ та організацій (пункти 4.2. і 4.3.), у договорі про співробітництво мають бути вказані джерела та способи як розподілу отриманих доходів, так і покриття можливих збитків та дефіциту коштів, які не суперечать чинному законодавству України, передусім, бюджетному.

Що стосується порядку розподілу майна, яке залишилося внаслідок припинення діяльності спільного підприємства (пункт 5.2.), то цю нормативну вимогу необхідно деталізувати в контексті відповідних норм чинного законодавства України та взаємних домовленостей.

У пункті 6.1. розділу «6. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ» необхідно зазначити дату (число, місяць, рік), з якої набирає чинності договір про співробітництво.

Пункт 7.4. розділу «8. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ» передбачає необхідність зазначення суб'єкта співробітництва, до якого перейдуть частка майна, права та обов'язки сторони, яка припинила участь у співробітництві. Це може бути наперед визначений суб'єкт співробітництва, а може бути вказано порядок його визначення, наприклад:

7.4. У разі припинення однією із Сторін участі у співробітництві, питання про перехід прав та обов'язків, частки майна такої Сторони здійснюється за письмовою домовленістю Сторін з врахуванням умов, зазначених у підпункті 7.2. цього Договору.

Пункт 8.2. розділу «8. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ» містить загальне положення, відповідно до якого сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України. Якщо представники потенційних суб'єктів співробітництва на стадії підготовки проекту договору передбачають ризики, які можуть виступити підставами для відповідальності хоча б одного суб'єкта співробітництва, то такі підстави варто прописати наступним чином:

8.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України та у випадках, передбачених цим Договором, а саме:

8.2.1. -----

8.2.2. -----

8.2.3. ----- ... і т.д.

В пунктах 9.3. і 9.4. розділу «9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ» необхідно вказати раду, яка надішле один примірник договору про співробітництво до Мінрегіону та подаватиме до нього щорічний звіт відповідно до статті 17 Закону України «Про співробітництво територіальних громад». Питання про те, хто візьме на себе ці обов'язки, має бути вирішено членами комісії на стадії підготовки проекту договору про співробітництво.

6. Порядок підготовки договорів про співробітництво територіальних громад у формі утворення спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень

За цією формою співробітництва передбачається утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень, що належать до компетенції органів місцевого самоврядування - суб'єктів співробітництва, та з метою економії коштів, необхідних для їх утримання (оптимізації чи зменшення видатків).

Частина 2 статті 14 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» визначила перелік обов'язкових елементів текстової частини договору про співробітництво в частині реалізації спільного проекту. Такими елементами є:

- мета утворення спільних органів управління;
- повноваження, що реалізуються спільним органом управління, та його функції;
- найменування та місцезнаходження спільного органу управління;
- спосіб утворення спільного органу управління та його майна;
- порядок призначення (обрання) на посаду, а також звільнення з посади керівника спільного органу управління та інших посадових осіб;
- відповідальність керівника спільного органу управління;
- порядок та обсяги фінансування суб'єктами співробітництва спільного органу управління;
- порядок та періодичність звітування спільного органу управління перед суб'єктами співробітництва та відповідними органами місцевого самоврядування;
- порядок припинення функціонування спільного органу управління та відповідного розподілу майна, наслідки такого припинення;

- порядок припинення дії договору, можливість припинення одним із суб'єктів співробітництва участі у співробітництві та наслідки такого припинення.

Певна частина перерахованих вище елементів в Примірній формі договору прописані, а деякі з них потребують додаткового внесення, для чого були залишені відповідні вільні рядки.

В пункті 2.1. розділу «2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ» до зазначених законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про співробітництво територіальних громад» необхідно додатково вказати у разі наявності такого, нормативно-правовий акт, що унормовує суспільні відносини у відповідній сфері. Наприклад, якщо передбачається утворення спільної служби, яка обслуговуватиме декілька територіальних громад, то додатково потрібно вказати закони із спеціальним предметом правового регулювання. Також можна вказувати акти Президента України та/чи Кабінету Міністрів України, за умови, що такі існують і врегульовують ті види відносин, що прямо визначені законами України. Також у цьому пункті потрібно вказати найменування спільного органу управління.

Готуючи проект договору за цією формою співробітництва, членам комісії з його підготовки варто звернути увагу на ту обставину, що спільний орган управління може утворюватися в один із двох передбачених законом способів, а саме:

- як окремий виконавчий орган сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва;

- як структурний підрозділ у складі виконавчого органу сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва. Бажано, щоб один із цих способів утворення спільного органу управління потенційні суб'єкти співробітництва обрали ще на стадії переговорів.

Для того, щоб забезпечити ефективну діяльність спільно утвореного органу управління, лише одного договору може виявитися недостатньо. У зв'язку з цим, рекомендуємо членам комісії під час підготовки проекту договору про співробітництво паралельно готувати проект Положення про спільний орган управління. Це дозволить якісно підготувати сам проект договору, та врегулювати питання діяльності спільного органу управління в тій частині, що не буде охоплюватися договором про співробітництво територіальних громад. Згодом проект Положення про спільний орган управління може бути схвалений радами усіх суб'єктів співробітництва під час розгляду ними проекту договору про співробітництво.

При підготовці тексту розділу «5. ФІНАНСУВАННЯ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ТА ЗВІТУВАННЯ ПРО ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ» необхідно зважати на п.7 частини 2 статті 14 Закону України «Про співробітництво територіальних громад». У зв'язку з цим, вказуючи порядок та обсяги фінансування суб'єктами спільного органу управління, варто прописати у проекті відповідного договору домовлену сторонами суму грошових коштів у національній валюті України, яку зобов'язується виділяти кожен із суб'єктів співробітництва для фінансування.

Обсяг коштів місцевого бюджету, що мають виділятися суб'єктами співробітництва для спільного фінансування утвореного органу управління може бути визначено у вигляді абсолютної цифри без будь-якого застереження чи із застереженням, що на момент міжбюджетного трансферту буде визначено точну суму грошових коштів, яка може відрізнятись в більшу чи меншу сторону від тієї, що вказана у договорі. Поруч з цим необхідно розписати й строки їх внесення, вказавши кінцеву дату (*наприклад, не пізніше ... , до ..., зазначивши необхідну дату*).

Готуючи формулювання пункту 5.2. проекту договору членам комісії з його підготовки необхідно попередньо погодити порядок та період звітування спільного органу управління перед суб'єктами співробітництва та відповідними органами місцевого самоврядування, яке здебільшого повинно здійснюватися в письмовій формі з відображенням чітко визначених якісних та кількісних показників після завершення певного періоду часу (квартал, півріччя, рік).

Пункт 6.2. розділу «6. ПОРЯДОК ПРИПИНЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ» передбачає необхідність зазначення порядку розподілу майна, що залишилося внаслідок припинення діяльності спільного органу управління. Це може бути наперед встановлений порядок розподілу майна, що чітко прописаний у договорі, а може бути вказано спосіб його визначення, наприклад:

6.2. У разі припинення функціонування органу управління, питання про розподіл його майна здійснюється за письмовою домовленістю Сторін відповідно до вимог Господарського кодексу України.

Що стосується пункту 6.3., який передбачає перехід повноважень та функцій спільного органу управління після припинення функціонування такого органу до одного із органів місцевого самоврядування, то в контексті частини 2 статті 14 Закону України «Про співробітництво територіальних громад», розглядуваний пункт до тексту проекту про співробітництво можна не включати. Це пояснюється тією обставиною, що вказаний вище закон не вимагає передбачення обов'язку органу місцевого самоврядування виконувати

повноваження та функції спільного органу управління, що припинив своє функціонування.

У пункті 7.1. розділу «7. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ» необхідно зазначити дату (число, місяць, рік), з якої набирає чинності договір про співробітництво.

Прописуючи пункт 8.3. розділу «8. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ» варто пам'ятати, що відповідно до частини 3 статті 9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» кількість примірників договору про співробітництво повинна бути на один більше, ніж кількість суб'єктів співробітництва. Кожен із суб'єктів співробітництва має отримати один примірник договору про припинення співробітництва. Один примірник договору про припинення співробітництва передається вказаною у договорі радою та у визначений договором строк до Мінрегіону.

Пункт 9.2. розділу «9. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ» містить загальне положення, відповідно до якого сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України. Якщо представники потенційних суб'єктів співробітництва на стадії підготовки проекту договору передбачають ризики, які можуть виступити підставами для відповідальності хоча б одного суб'єкта співробітництва, то такі підстави варто прописати наступним чином:

9.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України та у випадках, передбачених цим Договором, а саме:

9.2.1. -----

9.2.2. -----

9.2.3. ----- ... і т.д.

В пунктах 10.3. і 10.4. розділу «10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ» необхідно вказати раду, яка надішле один примірник договору про співробітництво до Мінрегіону та подаватиме до нього щорічний звіт відповідно до статті 17 Закону України «Про співробітництво територіальних громад». Питання про те, хто візьме на себе ці обов'язки, має бути вирішено членами комісії на стадії підготовки проекту договору про співробітництво.

Розділ III. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Використання цих Методичних рекомендацій має забезпечити дотримання членами комісії з підготовки проектів договорів про співробітництво територіальних громад вимог чинного законодавства, що пред'являються до змісту такого виду договорів та уникнути низки помилок юридичного та технічного характеру.

Мінрегіон рекомендує членам відповідних комісій керуватися цими Методичними рекомендаціями у разі підготовки проектів договорів за кожною із п'яти передбачених законом форм співробітництва, використовуючи при цьому Примірні форми договорів. Здійснення контролю за врахуванням рекомендацій покладається на голів комісій з підготовки проектів договорів про співробітництво територіальних громад.

Мінрегіон залишає за собою право вносити у ці Методичні рекомендації зміни та доповнення у разі, якщо змін зазнає законодавство України в частині, що стосуються питань співробітництва територіальних громад.